USE OF IDIOMS AND PROVERBS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE THROUGH EMOJIS

**Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Deyim ve
Atasözlerinin Emojiler Yoluyla Öğretimi**

Mehmet SAYDAM¹

Talat AYTAN²

Yusuf GÜNAYDIN³

Abstract

It is known that technology continues to increase its influence in the vast majority of life practices in the world that lives the information and information age. It is seen that the use of technology has become widespread in teaching the language, which is the most powerful communication tool. Thus, the contribution of technology to the course teachers and transferring this contribution to the classroom environment constitute one of the main responsibilities of the course teachers. This responsibility will contribute to better and more functional teaching of Turkish. In this context, the use of emojis in teaching the Turkish proverbs and idioms will facilitate the understanding of idioms and proverbs, and also it will bring a different perspective to the teaching and the use of Turkish. In this study, an experimental study, one of the quantitative research patterns, was used. The study group of the research consisted of B2 level - students who learn Turkish as a foreign language. The multiple choice tests prepared by the researchers and the emojis determined in accordance with the Turkish idioms and proverbs were used as data collection tools. The multiple choice tests were applied to the students as post-test. The data analysis was performed with the statistical program (SPSS for 22 Windows). According to the findings, the test results showed a significant difference in favor of the participants in the experimental group and it can be said that teaching idioms and proverbs through emojis is more successful than classical methods.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, innovative approaches, using emoji, idiom and proverb

¹ Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi, m.saydam@istanbul.edu.tr

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, taytan@yildiz.edu.tr

³ Öğr. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, DİLMER, yusuf.gunaydin@hotmail.com

Öz

Bilgi ve bilişim çağını yaşayan dünyada, teknolojinin yaşam pratiklerinin büyük çoğunluğunda etkisini artırarak sürdürdüğü bilinmektedir. En güçlü iletişim aracı olan dilin öğretimi konusunda da teknoloji kullanımının yaygınlık kazandığı görülmektedir. Bu sebepten dolayıdır ki dilin öğrenilmesine katkı sağlayan teknolojik gelişmeler kendi içerisinde ilerlese de bu ilerlemenin ders öğreticilerine katkısı ve bu katkının sınıf ortamına aktarılması ders öğreticilerinin en temel sorumluluklarından birini oluşturmaktadır. Bu sorumluluk Türkçenin daha iyi ve işlevsel öğretilmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda Türkçenin sahip olduğu zengin atasözü ve deyimlerin öğretiminde, günlük yaşamımızda önemli derecede yer tutmaya başlayan emojiilerin kullanımı deyim ve atasözlerinin ifade edilmesinde kolaylık sağlayacak, bununla birlikte Türkçe öğretim ve kullanımına farklı bir bakış açısı getirecektir. Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden deneysel çalışma kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B2 grubu öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak hazırlanmış çoktan seçmeli testler ve Türkçenin deyim ve atasözlerinin kullanımına uygun olarak belirlenmiş emojiiler kullanılmıştır. Kontrol-gruplu son test deseni ile desenlenmiş olan çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen çoktan seçmeli testler öğrencilere son test olarak uygulanmıştır. Verilerin analizleri SPSS for 22 Windows istatistik paket programı ile gerçekleştirilerek betimsel şekilde yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda test sonuçlarının deney grubundaki katılımcıların lehine anlamlı düzeyde bir fark göstermesi, emojiiler yoluyla deyim ve atasözü öğretiminin klasik yöntemlere oranla daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yenilikçi yaklaşımlar, emoji kullanımı, deyim ve atasözü

GİRİŞ

İnsanlar dili iletişim kurmak için kullanırlar. Bundan dolayı kelime bilgisi bir dilin tamamının kullanımında esastır ve bu yüzden çeşitli yöntemlerle öğrencilerin yeni bir dilde konuşan ve üreten hâle gelebilmeleri için öğrenilmesi zorunludur (Schmitt vd. 2015). Söz varlığının kazandırılması yalnızca kelimeleri ezberletmek gibi bir hedef taşımaz. Bir kelime öğretimi programının en önemli amaçlarından biri öğrencilerin kelime bilgisini iletişimsel kullanım yetkinliğine taşımasıdır. Bundan dolayı dil üretim sürecinde, öğrencilerin kelimeleri tüm boyutlarıyla öğrenmesi ve kelime hazinelerini zenginleştirilmesi amaçlanmaktadır (Laufer ve Nation, 1995).

Birçok dil bilimci ve dil eğitimcisi mükemmel bir yöntem ve tekniğin hiçbir zaman var olmadığı düşüncesindedir. Araştırmacılar yöntem ve tekniklerin tarihsel süreçte değiştiğini, geliştiğini ve evrildiğini dile getirmektedir (Yaylı ve Yaylı, 2014: 25). Pica (2000) günümüzde bir geçiş döneminin yaşandığını, bu dönemin ikinci bir dil edinimi/öğrenimi alanının kuramsal ve uygulamalı araştırmalar çerçevesinde gelişerek şekillendiğini ve yöntem ve tekniklere yönelik uygulamaların önümüzdeki dönemlerde de gelişeceğini belirtmektedir. Türkçe öğretiminde öğrencilerin, öğretmen merkezli geleneksel yöntemlerin ağırlıklı olduğu bir öğretim sürecine ve ortamına girmesi öğrencilerde isteksizliğe yol açabilir (Tüm, 2010). Ayrıca Bozova'ya göre (2014) yabancı dil öğrenenler, yenilikçi yaklaşımlar dışında kalan klasik yöntem uygulamasından, buna bağlı olarak da dili yeterince kullanmayarak yapıları ve öğrendiklerini iyi ifade edemediklerinden şikâyet etmektedir. “Türkçe derslerinde, öğretim programlarında amaçlanan davranışların her bir öğrenciye kazandırılması, uygulana gelen geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerinde yenilikler ve değişiklikler yapmayı ya da öğretme öğrenme modellerini kullanmayı gerektirmektedir”(Sever, 2000: 273).

Türk Dil Kurumuna göre iletişim kavramının ilk tanımı “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla ilk gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim” olarak yapılmıştır (<http://www.tdk.gov.tr/>). Bu bağlamda Güngör (2013), iletişimin en temel yapılarından biri simgelerdir diyerek sesten söze, gelişigüzel

hareketlerden belirli anlamlar içeren jest ve mimiklere kadar insanların simgeler ve iletişim sistemini ortaya çıkardıklarını ifade etmiştir.

Günlük veya anlık değişebilen, kalıcı kişilik özelliği olan duygular evrenselidir. Bu evrensellik kendini duygu emojilerinde de göstermektedir. Dil öğretiminde amaç o duyguyu hissettirmek ya da yaşatmak değil; duygular ile ilgili kelimeleri, kalıp sözleri, atasözleri veya deyimleri öğretmek ve dil becerilerinin gelişiminde kullanmaktır (Kardas, 2019: 239). Demirel (1999), kelime öğretiminde mevcut emojilerden azami ölçüde faydalanmanın öğretim sürecinde daha çok kelimenin öğretilmesine yardımcı olacağını dile getirmektedir.

Pierce'e göre simgeler anlam taşıyan birer kalıptır ve görevlerine göre simgeler farklı biçimlerde sınıflandırılabilir. Simgelerin en basiti olan ikon, temsil ettiği şeyin fiziksel benzerlik taşıyan motifi olarak belirtilmiştir (Port, 2000). Dil göstergelerinin dışında değerlendirilebilecek olan ikon, indeks ve sembol gibi dil dışı göstergeler de birer anlam taşıyıcısıdır. Bu öğeler anlam taşıyıcısı oldukları için bir iletişim meydana getirebilir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber yeni iletişim araçları çoğalmaktadır. Bu araçlarla yapılan ve anlam taşıyan her türlü gösterge, dil olarak tanımlanır (Bülbül Oğuz, 2012).

"Teknolojiye bağlılıkları her gün artan bireyler internete bağlı hâle gelen iletişim sistemlerinde duygularını ifade etmek ve düşüncelerini desteklemek için ikonlardan yararlanmaktadır. 1982'de bir grup Carnegie Mellon araştırmacısı, binadaki asansör kablosu kesildiğinde neler olabileceği hakkında esprili bir çevrimiçi duyuru panosu kullanırken cümlelerin ciddiye alınabileceğini fark ettiler. Herkesin bunun bir şaka olduğunu anlayabilmesi için :-)) ikonunu geliştirdiler. Emojilerin babası olarak tanımlanabilecek bu emoticonlar insan duygularını ifade eden ":-)" ve ":-(" gibi ikonlardır (Çeken, Arslan ve Tuğrul, 2017).

Miller ve diğerleri (2016: 259) emojiyi, görsel karakterler ya da metin bağlantılı iletişimde popüler olan piktograflar olarak tanımlamıştır. Sev (2018) dil çalışmalarında emojilerden yararlanılıp yararlanılmayacağını üzerine yaptığı çalışmada görselliği ön plana almış bir sözlük ve dil öğretimi çalışmasında öğretilmek istenilen kavramların popüler kültür taşıyıcısı resim, grafik ikon vb. ile pekiştirildiği zaman hem sözlük kullanımının artacağı hem de farkında olmadan söz varlığının zenginleşeceği sonucuna varmıştır. Bu doğrultuda (Aytaş, 2016: 202) Türkçe derslerinde kullanılacak görsel algı materyallerinin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve ilgileri ön planda tutularak hazırlanması gerektiğini, aksi takdirde etkinliklerin ve ders anlatımlarının verimsiz ve kullanışsız olacağını ve kültür aktarımı çerçevesinde deyim ve atasözlerinin de öğretiminde görsel materyallerin kullanılabileceğini söylemek mümkündür.

Deyimler, bir dildeki ifade şekillerine, o dili konuşan toplumun geçmiş yaşantılarına ve kültürüne ilişkin detaylar verir (Aksan, 2000). Yılmaz (2018: 1626) Türkçe seviyeleri ileri düzeyde olan yabancı uyruklu öğrencilerin en çok zorlandıkları dil kullanımlarının başında deyimlerin geldiğini belirtmiştir. Bir dili yabancı dil olarak öğrenenler açısından deyimlerin bilinmesi o dildeki yetkinliğin ölçüsü sayılabilir (Güneş, 2009). Bunun yanında, Barın (2010) çalışmasında Türkçeyi yabancı dil olarak konuşanların deyimleri kullanabilme düzeylerinin yüksek olmasının toplumla iletişim kurabilme düzeyiyle doğru orantılı olduğunu belirtmiştir.

Toplumun belleği gibi görev gören atasözleri, Türkçenin söz varlığı içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Aksan'ın da ifade ettiği gibi her milletin kendi tecrübeleri ve bütünsel bilgi ile oluşturduğu atasözleri, bir dilin bakış açısını, yaşayış tarzını gösterdiği gibi o toplumun kültürü ile alakalı önemli bilgiler de sunmaktadır (Aksan, 2007: 38). Saydam (2018)

atasözlerinin toplumların asırlar süresince geçirdikleri deneyimlerden ve bu deneyimler doğrultusunda oluşan düşüncelerden meydana geldiğini belirtmektedir. Bu tanımlamalardan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de atasözlerin öğretiminin dil ve kültür aktarımı açısından önem taşıdığı ifade edilebilir. Akpınar ve Açık (2010) çalışmalarında yabancı dil öğretiminin genel ilkeleri bağlamında yaşayan dilin öğretilmesi gerekliliğini vurgulayarak uygulanan programlarda ve hazırlanacak materyallerde, kullanılan dildeki en yaygın atasözlerinin yer alması gerektiğini belirtmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden deney çalışması kullanılmıştır. Deney çalışmaları özel bir işlemin sonuç üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemeye çalışır. Araştırmacı bu işlemi yaparken gruplardan birine özel bir müdahalede bulunurken diğer gruba bulunmaz ve her iki grubun sonuçta aldıkları puanları belirleyerek değerlendirme yapar (Keppel, 1991). Araştırma, deney ve kontrol gruplarına sahip olmasından, bu iki gruptan deneysel işlemin sadece deney grubuna yapılarak gruplara son test uygulamasına geçildiğinden kontrol-gruplu son test deseni ile desenlemiştir. Bu desen ön test nedeniyle ortaya çıkabilecek etki karıştırıcı değişkenlerinin kontrol edildiği, yaygın olarak kullanılan bir deneysel desendir (Creswell, 2013). Atasözleri ve deyimler, deney grubuna emojiiler aracılığıyla kontrol, grubuna ise alışılmış deneyim etkinlikler çerçevesinde sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu, İstanbul'daki bir Türkçe öğretim merkezinde B2 seviyesinde öğrenim gören on beşer kişilik iki şube oluşturmaktadır. Seviye sınavı neticesinde B2 seviyesinde öğrenim gören şubeler, random olarak deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin aynı seviyede öğrenim görmelerinden dolayı Türkçe atasözü ve deyim bilgileri eşit olarak varsayılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin atasözü ve deyim öğrenimini kalıcı hâle getirmek ve kolaylaştırmak amacıyla yapılan bu çalışmanın veri toplama araçlarını, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak düzenlenen çoktan seçmeli testler, Türkçenin atasözleri ve deyimlerinin kullanımına uygun olarak belirlenmiş emojiiler oluşturmaktadır. Testlerde yer alan yedişer deyim ve atasözü, TDK'den alınmış olan açıklamaları ile soru şekline dönüştürülmüş, çoktan seçmeli şıklarda ise öğrenenlerden doğru seçeneği işaretlemesi istenmiştir. Araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak seçilmiş olan emojiiler, belirlenmiş olan atasözü ve deyimleri ifade edecek şekilde düzenlenmiştir.

Veri Analizi

Uzman görüşleri alınarak geliştirilmiş olan çoktan seçmeli testlerin analizleri SPSS for 22 Windows istatistik paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ait testlerin başarı ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan Mann-Whitney testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde deney ve kontrol gruplarına uygulanmış olan deyim ve atasözlerinin uygulama boyutundaki düzenlemesi sınıflandırılmış, sınıflandırılan deyim ve atasözü uygulama sonuçlarına istatistiksel olarak yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan deyimlerin kontrol grubuna uygulama boyutundaki şekli Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Kontrol Grubunun Uygulama Boyutu Deyim Tablosu

Ağına fermuar çekmek	Birisini zorla susturmak, konuşmaması konusunda uyarmak
Tir tir titremek	Çok üşümek, çok korkmak
Göz kırpmak	İlgilenmek, eğilim göstermek
Kafayı Yemek	Aşırı yorgunluktan bunalıma düşmek
Gözden geçirmek	Konuyu tüm yönleriyle incelemek
Burnundan solumak	Çok öfkelenmek
Ağız sulanmak	İmrenmek, yeme içme isteği artmak

Tablo 1'de belirtilmiş olan deyimler uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Araştırma sürecinde B2 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerle uygulama boyutu gerçekleştirilmiştir. Seçilmiş olan deyimlerin anlamları TDK'nin deyim ve atasözleri sözlüğünde bulunan açıklamalar doğrultusunda öğrencilere aktarılmış, bu açıklamalar doğrultusunda öğrenciler teste tabi tutulmuştur. Tablo 1'de belirtilmiş olan deyimler öğretim sürecinde öncelikle kalıp ifadeler şeklinde aktarılmış, bunu takip eden süreçte anlamsal boyutlarıyla açıklanmıştır. Kontrol grubunun içinde bulunduğu ders anlatım sürecinde gruba yardımcı materyal desteği sağlanmamıştır.

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan deyimlerin deney grubuna uygulama boyutundaki şekli Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Deney Grubu Uygulama Boyutu Deyim Tablosu

Ağına fermuar çekmek
Tir tir titremek
Göz kırpmak
Kafayı yemek
Gözden geçirmek
Burnundan solumak
Ağız sulanmak

Tablo 2 incelendiğinde deney grubuna uygulanmış olan deyimlerin Tablo 1'le ortaklık gösterdiği görülmektedir. Tablo 2'de bulunan deyimler öğretim sürecinde; dili daha kullanışlı hâle getirmek, kalıcılığı etkili kılmak ve yazılı ifadelerde kolaylık sağlamak

amacıyla anlamsal karşılıklarını ifade edecek şekilde emojiyle eşleştirilmiştir. Bu eşleştirme yapılırken göz önünde bulundurulmuş en temel unsur, emojiğin ortak kültür ifade ettiğı anlamlar olmuştur. Bu anlamlandırma (<https://emojipedia.org/apple/>) internet adresinde bulunan emojiğin İngilizce anlamlarından yola çıkılarak elde edilmiştir. Emojiğinle anlamlandırılmış olan deyimler, ders öğretim sürecinde dil öğrencilerine bu kapsam çerçevesinde sunularak öğretim süreci gerçekleştirilmiştir. Bu süreç sonucunda dil öğrencileri, öğretim sürecinin verimliliğini ölçmek için alan uzmanı tarafından teste tabi tutulmuştur.

Araştırma kapsamında deyim öğretimi sürecinde gerçekleştirilmiş olan testlerin ortalama başarı puanlarına ilişkin sonuçlar Tablo 3'te ifade edilmiştir.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Deyim Testleri Başarı Ortalamalarına İlişkin Mann Whitney Testi Sonuçları (N=30)

		N	Betimsel İstatistikler		Mann-Whitney	
			S.O.	S.T.	Z	p
Grup	Deney	15	19,07	286,00	-2,258	.024*
	Kontrol	15	11,93	179,00		
	Toplam	30				

*p<0.05

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin çalışma sonrasında deyim testleri başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney testi yapılmış ve sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin deyim testleri başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Buna göre, deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin deyim testi başarı ortalamaları birbirinden farklıdır [(Deney grubu: Sıra ortalaması=19,07; Kontrol grubu sıra ortalaması= 11,93)]. Bu sonuçtan yola çıkarak deney grubu öğrencilerinin deyim testi başarı ortalamalarının kontrol grubundaki öğrencilere göre yaklaşık 7 puan fazla olduğu görülmektedir. Bu test sonucu emoji ile deyim öğretimi yönteminin düz anlatım yöntemine göre daha etkili olduğunu, öğretim sürecini kalıcı ve işlevsel hâle getirdiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan atasözlerinin kontrol grubuna uygulama boyutundaki şekli Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Kontrol Grubu Uygulama Boyutu Atasözü Tablosu

İki dinle bir konuş	Çok konuşmak doğru değildir
İki karpuz bir koltuğa sığmaz	Aynı zamanda birden çok işle ilgilenmek başarı için sakıncalıdır
Ev alma komşu al	Komşuluk ilişkileri, iyi bir komşuya sahip olmak çok önemlidir
Gelen, gideni aratır	Beğenmediğiniz bir kişinin yerine öyle birisi gelir ki eski kişiyi gitmeseydi dersiniz
Gülme komşuna, gelir başına	Birinin yaşadığı kötü bir olayı sen de yaşayabilirsin
Güneş girmeyen eve doktor girer	Gün ışığının girmediği evde hastalık eksik olmaz
Tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış	Önemsiz bir kişi önemli kişiye küsse de önemli kişinin haberi olmaz

Tablo 4'te yer alan atasözleri uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Seçilmiş olan atasözlerinin anlamları TDK'nin deyim ve atasözleri sözlüğünde bulunan açıklamalar doğrultusunda öğrencilere aktarılmış, bu açıklamalar doğrultusunda öğrenciler teste tabi tutulmuştur. Tablo 4'te yer alan atasözleri öğretim sürecinde öncelikle kalıp ifadeler şeklinde aktarılmış, sonrasında ise anlamsal boyutlarıyla açıklanarak öğretim süreci tamamlanmıştır. Öğretim gerçekleştirilen öğrencilerin kontrol grubu olmasından dolayı süreç boyunca görsel, işitsel ve bunların yanında hiçbir ek materyale yer verilmemiş atasözlerinin öğretimi düz anlatım yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan atasözlerinin deney grubuna uygulama boyutundaki şekli Tablo 5'teki gibidir.

Tablo 5. Deney Grubu Uygulama Atasözü Tablosu

	İki dinle bir konuş
	İki karpuz bir koltuğa sığmaz
	Gelen gideni aratır
	Tavşan dağa küsmüş dağın haberi olmamış
	Gülme komşuna gelir başına
	Güneş girmeyen eve doktor girer
	Ev alma komşu al

Tablo 5 incelendiğinde deney gurubuna uygulanmış olan atasözlerinin Tablo 4 ile ortaklık gösterdiği görülmektedir. Tablo 5'te bulunan atasözleri; öğretim sürecini kalıcı hâle getirmek, dili kullanışlı kılmak ve özellikle atasözlerinin yazılı şekilde aktarımında kullanımını kolaylaştırmak amacıyla anlamsal karşılıklarını ifade edecek şekilde emojilerle eşleştirilmiştir. Öğretim sürecinde ilk olarak atasözlerinin anlamları düz anlatım yöntemiyle açıklanarak anlatılmıştır. Sürecin devamında ise anlamları açıklanan atasözleri, bu anlamları karşılayacak şekilde seçilmiş olan emojilerle eşleştirilerek öğretim süreci tamamlanmıştır. Bu süreç sonucunda dil öğrencileri, öğretim sürecinin verimliliğini ölçmek için teste tabi tutulmuştur.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarının Atasözü Testleri Başarı Ortalamalarına İlişkin Mann Whitney Testi Sonuçları (N=30)

		Betimsel İstatistikler			Mann- Whitney	
		N	S.O.	S.T.	Z	p
Grup	Deney	15	19,07	286,00	-2,468	.014*
	Kontrol	15	11,93	179,00		
Total		30				

* $p < 0.05$

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin çalışma sonrasında atasözü testleri başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney testi yapılmış ve sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin atasözü testleri başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Buna göre deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin atasözü testi başarıları ortalamaları birbirinden farklıdır [(Deney grubu: Sıra Ortalaması= 19,07; Kontrol grubu: Sıra Ortalaması= 11,93)]. Bu sonuçtan yola çıkarak deney grubu öğrencilerinin atasözü testi başarı ortalamalarının kontrol grubundaki öğrencilere göre yaklaşık 7 puan fazla olduğu görülmektedir. Bu test sonucu emoji ile atasözü öğretimi yönteminin düz anlatım yöntemine göre daha etkili ve işlevsel olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilginin artmasına koşut olarak genelde kelime öğretimi özelde ise deyim ve atasözlerinin öğretimine yönelik çalışmalar artış göstermiştir. Akpınar (2010), yabancılara deyim ve atasözü öğretilirken ders kitapları ile sınırlı olmayan, hikâye kitapları ve muhtelif görsel-ışitsel materyallerle zenginleştirilmiş bir öğrenme ortamının tesis edilmesini önermektedir. Keray, Dinçel ve Savur (2019), yabancılara Türkçe deyimlerin ve atasözlerinin öğretiminde gerek popülerliği ve ilgi çekiciliği gerekse doyurucu içeriğiyle Tarkan şarkılarından istifade edilebileceğinin altını çizmektedir. Kılıç ve Aytan (2019), yabancılara deyim ve atasözü öğretiminde kaynak dil destekli kurma metin kullanımının etkili olacağını tavsiye etmektedir.

İnsanlık tarihindeki en önemli gelişmelerden biri son iki yüzyılda etkisini gösteren bilgi ve bilişim devrimidir. Teknolojinin insan hayatının bütün alanlarına nüfuz ettiği çağımızda “sözün düşüşü”, “gözün zaferi” (Ellul, 2015) ile ikame edilmiştir. Bu itibarla dil eğitimi ile ilgili çalışmalarda teknolojiyi ve görselliği göz ardı eden müfredat ve materyal tasarımlarının muvaffakiyet gösterme ihtimali azalmaktadır.

Deyim ve atasözlerinin öğretiminde emoji kullanımının başarıya etkisini sınavan bu araştırmada, İstanbul'daki bir Türkçe öğretim merkezinde B2 düzeyinde öğrenim gören iki şubeye araştırmacılar tarafından geliştirilen başarı testi uygulanmış, başarı testinin sonuçlarına göre emoji destekli öğretim yapılan şubenin klasik yöntemle öğretim yapılan şubeye göre başarı ortalaması daha yüksek çıkmıştır. Bir hafta boyunca emoji desteği ile öğretim yapılan sınıfın başarı ortalaması, aynı süreç içerisinde klasik yöntemle öğretim yapılan sınıfa göre istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır. Araştırmanın sonuçları, B2 düzeyinde emoji destekli öğretimin daha kullanışlı olduğunu göstermektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin aktarılması hususunun emojiler yoluyla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev alan öğretmenlerin emojiler yoluyla dil öğretimi farkındalıklarının artırılması ve bu yöntemle ders materyalleri hazırlamaya yönelik beceri kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda

görsellerin çeşitliliğinin artırılması, farklı içeriklerde etkinlikler hazırlanması, özellikle deyim ve atasözleri gibi kalıp ifadelerin emoji ve benzeri içeriklerle verilmesinin Türkçe öğretimini daha etkili bir noktaya taşıyacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma sınırlı bir katılımcı grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple benzer çalışmaların daha fazla katılımcı ile yapılmasının, emoji ve benzer uygulamaların özellikle yabancılarla Türkçe öğretimi bağlamında verimliliği artıracağı, kalıcılık süresini uzatacağı ve derslerin daha aktif hâle geleceği varsayılmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan çalışma B2 düzeyiyle sınırlıdır. Daha ileri seviyelerde de benzer çalışmaların yapılması, düzeylere göre deyim ve atasözlerinin aktarılmasında emoji ve benzer uygulamaların öğretimde farklılaşmaya sebep olup olmadığının tespiti açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M. (2010). Deyim ve atasözlerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akpınar, M. ve Açık, F. (2010). Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında, yabancılarla Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin öğrenme-öğretme sürecine aktarımı. İ. Yazar (Ed.), *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (s.61-70) içinde*, İzmir: Kanyılmaz Matbaa. Erişilen adres: http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI_TURK_DILI/
- Aksan, D. (2000). Her yönüyle dil Ana çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2007). Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (2010). Yabancılarla Türkçe öğretimi amacıyla yazılan "Ecnebilere Mahsus" Elifbâ kitabı üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XXVII / Bahar, 121-136.
- Bozova, E. (2014). Yabancı dil öğretiminde alternatif bir okul modeli. *The Journal of Academic Social Science* 2,(1), 110-120.
- Bülbül Oğuz, B. (2012). Sosyal medya dilinin görüntüsel gösterge boyutu ve bunun dile etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4). Fall 2012, p. 1157-1166.
- Creswell, J. W. (2013). Qualitative inquiry and research desing: Choosing among five approaches (3. bas). Thousand Oaks. CA: Sage.
- Çeken, B., Arslan, A. A. ve Tuğrul, D. (2017). İletişimde emojilerin kullanımı ve incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 6(16). 91-105.
- Demirel, Ö. (1999). *Yabancı Dil Öğretimi*, İstanbul: MEB yayınları.
- Dolaşık, R. (2016). Türkçe öğretiminde görsel algı. G. Aytaş (Yay. haz.). *Türkçe Eğitiminde Algı* (s. 202) içinde. Ankara: Akçağ Yayıncılık
- Ellul, J. (2015). *Sözün düşüşü*. (H. Arslan, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Güneş, S. (2009). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: Yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim Dergisi*, 2(2), 59-78.
- Güngör, N. (2013). *İletişim – kuramlar yaklaşımlar* (2. Bas). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Apple. (t.y.). Emojipedia içinde. Erişim adresi: <https://emojipedia.org/apple/>
- Kardaş, D. (2019). Yabancılarla Türkçe öğretiminde A1 seviyede emojilerden faydalanma. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 7(2). 236-247. doi: 10.18298/ijlet.12367
- Keppel, G. (1991). Desing and analysis: A researcher's handbook (3. bas). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Keray, D. B. ve Savur, H. (2019). Yabancılarla Türkçe deyim ve atasözü öğretiminde kullanılabilecek bir araç: Tarkan şarkıları. *International Journal of Language Academy*, (7), 1.

- Kılıç, H., Aytan, T. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyimlere yönelik bir uygulama önerisi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2 (2). 216-226. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotem/issue/50671/653771>
- Miller, H., Thebault-Spieker, J., Chang, S., Johnson, I., Terveen, L. ve Hecht, B. (2016). "Blissfully happy" or "ready to fight": Varying interpretations of emoji. In *Proceedings of the 10th International Conference on Web and Social Media, ICWSM 2016* (pp. 259-268). Cologne, GE: AAAI press.
- Laufer, B. ve Nation, P. (1995). *Vocabulary Size and Use: Lexical Richness in Written Production*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Pica, T. (2000). Tradition and transition in English language teaching methodology. *System*, 28. 1-18.
- Saydam, M. (2018). Kelime öğretimi stratejileri açısından yabancı dil olarak Türkçe kitapları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schmitt, N., Cobb, T., Horst, M. ve Schmitt, N. (2015). How much vocabulary is needed to use English? Replication of van Zeeland ve Schmitt (2012), Nation (2006) and Cobb (2007). *Language Teaching*, 212-226.
- Sev, İ.G. (2018). Sözlükçülükte emojilerden yararlanma mümkün müdür? *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2). 734-748.
- Sever, S. (2000). Ortaöğretimde Türk Dili ve Edebiyatı dersi programlarının değerlendirilmesi (Uzmanlık Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mavaşoğlu, M. ve Tüm, G. (2011). Türkçenin yabancı dil (TYD) olarak öğretiminde Çukurova Üniversitesinin uygulamaları, karşılaşılan sorunlar ve çözüm Önerileri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*. Erişim adresi: http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/mustafa_mavasoglu_guldem_tum_turkcenin_tabanci_dil_ogretimi_cukurova.pdf
- İletişim (Açıklama). (t.y.). Türk Dil Kurumu Sözlükleri içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Yaylı, D. Ve Bayyurt, Y. (Ed.). (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi politika ve yöntemler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. (2018). Yabancılar Türkçe deyimlerin öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1623- 1641. doi: 10.24106/kefdergi.2189

Ek: Başarı Testleri

Ek 1: Deyimlere ait Başarı testi

Aşağıdaki sorularda anlamsal olarak ifade edilerek verilmiş olan deyimleri içeren seçeneği işaretleyiniz.

1- Çok öfkelenmek, sinirlenmek.

- A) Kıpırmızı olmak.
- B) Burnundan solumak.
- C) Burnunda tütme
- D) Gözünü karartmak

2- İmrenmek, yeme içme isteği artmak.

- A) İştahı kesilmek
- B) Midesi ekşimek
- C) Ağzı sulanmak
- D) Başına vurmak

3- Birisini zorla susturmak, konuşmaması konusunda uyarmak.

- A) Gözü dönmek
- B) Görmezden gelmek
- C) Ağzına fermuar çekmek
- D) Ağzını bıçak açmamak

4- Konuyu tüm yönleriyle incelemek.

- A) Gözden geçirmek
- B) Önemini vurgulamak
- C) Arayıp sormak
- D) Düşünüp taşınmak

5- Aşırı yorgunluktan bunalıma düşmek.

- A) Kafayı yemek
- B) Kafa sallamak
- C) Kafa tutmak
- D) Kafayı takmamak

6- Çok üşümek, çok korkmak.

- A) Buz kesilmek
- B) Soğuktan ölmek
- C) Tir tir titremek
- D) Sırılsıklam olmak

7- İlgilenmek, eğilim göstermek.

- A) Yol vermek
- B) Göz kırpmak
- C) Baş koymak
- D) Üstüne titremek

Ek 2: Atasözlerine ait başarı testi

Aşağıdaki sorularda anlamsal olarak ifade edilerek verilmiş olan atasözlerini içeren seçeneği işaretleyiniz.

1- Çok konuşmak doğru değildir.

- A) Kara haber tez duyulur.
- B) Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
- C) İki dinle bir konuş.
- D) İki cambaz bir ipte oynamaz.

2- Aynı zamanda birden çok işle ilgilenmek başarı için sakıncalıdır.

- A) İki el bir baş içindir.
- B) Öfkeyle kalkan zararlı oturur.
- C) İki karpuz bir koltuğa sığmaz.
- D) Sakla samanı gelir zamanı.

3- Komşuluk ilişkileri, iyi bir komşuya sahip olmak çok önemlidir.

- A) Kız evi naz evi.
- B) Ev alma komşu al.
- C) Evdeki hesap çarşıya uymaz.
- D) Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

4- Beğenmediğiniz bir kişinin yerine öyle birisi gelir ki eski kişiyi gitmeseydi dersiniz.

- A) Gelen, gideni aratır.
- B) Davetsiz gelen, yataksız oturur.
- C) Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde olmaz.
- D) Gelen geçer, konan göçer.

5- Birinin yaşadığı kötü bir olayı sen de yaşayabilirsin.

- A) Son gülen, iyi güler.
- B) Gülü seven, dikenine katlanır.
- C) Gülme komşuna, gelir başına.
- D) Borç güle güle gider, ağlaya ağlaya gelir.

6- Gün ışığının girmediği evde hastalık eksik olmaz.

- A) Paranın yüzü sıcaktır.
- B) Gün doğmadan neler doğar.
- C) Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.
- D) Güneş girmeyen eve doktor girer.

7- Önemsiz bir kişi önemli kişiye küsse de önemli kişinin haberi olmaz.

- A) Körle yatan, şaşı kalkar.
- B) Tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış.
- C) Evdeki hesap çarşıya uymaz.
- D) Meyveli ağacı taşlarlar.